

حقوق زوجه در طلاق و نکاح

تالیف:

شاه مراد مرادی

ویراستار:

آریتا اسد

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرکتابه	۱- مرادی، شاه مراد، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	۲- حقوق زوجه در طلاق و نکاح / تألیف شاهمراد مرادی؛ ویراستار آریتا اسدی.
مشخصات نشر	۳- تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	۴- ۱۲۶ ص.
شابک	۵- ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۷۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	۶- قیفا
یادداشت	۷- کتابخانه
موضوع	۸- زنان و سبب (فقه) -- ایران
موضوع	۹- Marriage (Islamic law) -- Iran
موضوع	۱۰- طلاق (فقه) -- ایران
موضوع	۱۱- Divorce (Islamic law) -- Iran
موضوع	۱۲- طلاق (فقه) -- ایران
موضوع	۱۳- Divorce (Islamic law) -- Iran
موضوع	۱۴- زنان (فقه)
موضوع	۱۵- Women (Islamic law)
موضوع	۱۶- زنان و مقررات -- ایران
موضوع	۱۷- Marriage law -- Iran
موضوع	۱۸- طلاق -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	۱۹- Divorce -- Law and legislation -- Iran
موضوع	۲۰- حقوق زوجه -- ایران
موضوع	۲۱- Domestic relations -- Iran
موضوع	۲۲- اسدی، آریتا -- ویراستار
شماره افزوده	۲۳- BP۱ ۱۷۷ ۵۵ ۳۹۶
رده بندی کنگره	۲۴- Y ۷۳۶
رده بندی دیویی	۲۵- ۸۸۴۸
شماره کتابشناسی ملی	

آریتا اسدی

حقوق زوجه در طلاق و نکاح

تألیف: شاه مراد مرادی

ویراستار: آریتا اسدی

ناشر: قانون یار

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۷۰-۱

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول
۱۵	بررسی و شناخت کلی حقوق زن در قانون
۳۳	فصل دوم
۳۳	بررسی و تحلیل شرایط انعقاد زوجه
۴۵	فصل سوم
۴۵	بررسی و شناخت طلاق و ماهیت آن
۷۱	فصل چهارم
۷۱	ماهیت و بررسی حقوقی عده و عسر و حرج زوجه
۱۱۷	جمع بندی نهایی
۱۲۳	منابع و مآخذ

پیشگفتار

همزمان با دگرگونی زندگی انسان‌ها، اجتماعات و نهادها برخواسته از ساختارهای اجتماعی نیز طی زمان متحول ردیده و سبب شده که انسان در فرایند زندگی اجتماعی‌اش درگیر معضلات نوینی گیرد.

همچنین میزان تطابق افراد با اجتماع به فراخور اعتقادات، رسوم، سنت‌ها، بایدها، نبایدها ... متفاوت بوده است. تنوع طبع انسان‌ها طبیعتاً رفتارها و کردارهای گوناگون را متنب ظهور گذاشته که سبب ناهمگونی رفتارهای انسانی می‌گردد. از این رو برخی از افراد جامعه از انحراف‌های عمومی پیروی نکرده دارای رفتارهای مخالف با شئون اخلاقی و سبب عدم تحکیم مبادی ارتباطی بین فرد و اعضا، خانواده خود می‌گردد.

ازدواج و تشکیل خانواده از بدایان‌های خویشاوندی در هر جامعه به شمار می‌رود. در اسلام پیمان زناشویی و تشکیل خانواده دارای اهمیت خاصی است و مسلمانان به وسایل گوناگون به این امر تشویق شده‌اند در مقابل طلاق به عنوان پدیده‌ای ناپسند و مغضوب تلقی شده است. طلاق مهمترین عامل از هم گسیختگی ساختار بنیادی‌ترین بخش جامعه یعنی خانواده است.

در این کتاب سعی شده است که شرایط نکاح را در دین اسلام، طلاق و در نهایت قاعده‌ی عسر و حرج مورد بررسی قرار گیرد.

در دین اسلام برای ازدواج برخلاف طلاق سخت‌گیری خاصی وجود ندارد. از جمله شرایط ازدواج و نکاح وجود دو جنس مذکر و مونث است و ازدواج دو همجنس در دین اسلام حرام است.

یکی دیگر از شرایط وجود اراده است که طرفین عقد نکاح باید با اراده و خواست خود مایل به انعقاد عقد نکاح باشند و نبودن اراده باعث می شود که عقد به طور صحیح واقع نشود.

یکی دیگر از شرایط سن قانونی برای نکاح است و رسیدن به سن بلوغ یکی از شرایط نکاح است. یکی دیگر از شرایط نکاح این است که زوجین می توانند برای عقد نکاح به دیگری وکالت دهند زیرا نکاح قائل نیابت است.

همچنین درباره ی نکاح سه و مجنون در این کتاب بررسی شده است که سفیه می تواند بدون اجازه ی ولی یا قیم عقد نکاح را منعقد کند اما مجنون چنین توانایی را ندارد و باید با اجازه ی ولی و قیم خود به عقد نکاح را انجام دهد. در یکی دیگر از فصل های بخش نکاح در رابطه با عوامل موثر در نکاح توضیح داده شده که این عوامل عبارتند از:

۱- قرابت که ازدواج با صرام حرام و ممنوع است. قرابت شامل قرابت نسبی، سببی و رضایی می شود.

۲- زن فقط می تواند در آن واحد یک شوهر داشته باشد و ازدواج دوم و سومی در قانون ایران و همچنین سایر قوانین مورد پذیرش نیست و ازدواج با زن شوهردار حرام است و باعث حرمت ابدی می شود.

۳- عده ی زن: که عده انواع مختلفی دارد از جمله عده ی طلاق و عده ی وفات که هر کدام مدت های متفاوتی دارد یعنی عده ی طلاق سه ماه و ۱۰ روز و عده ی وفات ۴ ماه و ۱۰ روز است و تا زمانی که زن در این مدت عده است نمی تواند مجدداً ازدواج کند.

۴- کفر، لعان، احرام نیز یکی دیگر از موانع نکاح است.

۵- طلاق بار سوم، ششم و نهم که در طلاق سوم و ششم برای ازدواج مجدد نیاز به محلل وجود دارد. یعنی زن باید با مرد دیگری ازدواج کند بعد طلاق بگیرد و بعد از مدت عده می‌تواند با او ازدواج کند و در طلاق نهم حرام ابدی می‌شوند و حتی با وجود محلل هم نمی‌توانند ازدواج کنند.

در باره سوم در رابطه با طلاق تحقیق شده است.

که در این بخش در رابطه با مفهوم طلاق صحبت شده است. طلاق در لغت به معنای رها شدن از علقه نکاح است. نسخ کردن نکاح بوده و پدیده‌ای است قراردادی که به زن و مرد امکان می‌دهد تا تحت شرایطی پیوند زناشویی خود را گسیخته و از یکدیگر جدا شوند و طلاق بر انحلال یک ازدواج رسمی در زمانیکه طرفین هنوز در قید حیاتند و بعد از آن آزادند تا دوباره ازدواج کنند یا نه.

همچنین در رابطه با علل و انگیزه‌های طلاق صحبت شده است.

و در رابطه با شرایط طلاق که شامل:

۱- قصد و رضای شوهر: در قانون ایران حق طلاق به مرد است به همین دلیل مرد باید اراده داشته باشد برای طلاق.

۲- اهلیت: که مجنون و سفیه هر کدام شرایط خاصی دارند که علقه مجنون باید با اجازه‌ی ولی یا قیم او باشد اما سفیه نیازی به اجازه‌ی ولی یا قیم خود ندارد.

۳- شرایط لازم در زن: که شامل پاکیزگی زن از عادت ماهیانه است و در این مدت پاکیزگی نباید با مرد رابطه‌ی زناشویی داشته باشد.

در بخش دیگر از این کتاب در رابطه با تشریفات طلاق صحبت شده است.

که شامل:

۱- گواهی عدم امکان سازش: که این گواهی را دادگاه صالح که دادگاه خانواده است باید صادر کند.

۲- صلاحیت دادگاه است که دادگاه عمومی صالح است و دادگاه محل اقامت خوانده.

۳- رای صیغهی طلاق: که طلاق باید به صیغهی طلاق واقع شده و همچنین طلاق باید در حضور ده مرد عادی صیغهی طلاق جاری شود.

۴- ثبت طلاق: پس از ابرام طلاق باید در دفتر رسمی طلاق به ثبت برسد. در فصل دیگری از این بخش در رابطه با انواع طلاق صحبت شده که شامل طلاق رجعی، بائن، خلع و مبارات می‌شود.

طلاق رجعی طلاق است که مرد پس از طلاق در مدت عده می‌تواند رجوع کند اما طلاق بائن مرد حق رجوع ندارد. و طلاق خلع هم طلاق است که زن از مرد متنفر است و با دادن مالی به شوهر از او جدا می‌شود و طلاق مبارات که هم زن و هم مرد از یکدیگر کراهت دارند فرق آن با خلع این است که میزان مالی نمی‌براند بیشتر از مهریه باشد.

و در بخش چهارم در رابطه با قاعده‌ی عسر و حرج توضیح داده شده است. که عسر و حرج تعریف شده که عسر و حرج به معنای مشقت و ضیق شدید است به موجب م ۱۳۰ ق.م ماده هر گاه دوام زندگی برای زوجه موجب مشقت و ناراحتی شدید و غیرقابل تحمل باشد می‌تواند به دادگاه مراجعه و درخواست طلاق کند و دادگاه پس

از رسیدگی و مذاکره با طرفین چنانچه موافق به اصلاح نگردد زوج را الزام به طلاق می‌کند و در صورت استکفاف زوج دادگاه خود راساً طلاق می‌دهد.

و حکم این ماده مستند به قاعده‌ی لاحرج می‌باشد و مدلول این قاعده که مستند اصلی آن آیه‌ی ۷۸ سوره‌ی حج می‌باشد، آن است که هر گاه حکمی از احکام اولیه‌ی شرع برای فردی ایجاد مشقت شدید و سخت و غیرقابل تحمل نماید، حکم رفع می‌گردد. در مانحن‌یاز حکم اولیه آمده است که اختیار طلاق به دست زوج باشد و هیچکس نمی‌تواند او را مبرا سازد ولی در هر مورد که چنین اختیاری موجب حرج بر زوجه گردد، اختیار مزبور ملغی گذشته و زوج ملزم به طلاق می‌شود.

در پایان متذکر می‌شوم که ما این کتاب نمی‌تواند تمام انتظارات شما استاد گرامی و خواننده‌ی محترم را برآورده نماید. چرا مصادیق عسر و حرج واقعاً متعددند و بسته به موقعیت زمانی و مکانی نیز متفاوتند. بررسی به همهی آنها به منظور جمع‌آوری و ارائه در یک اثر علمی غیرممکن خواهد بود به همین دلیل از حضور شما عزیزان پوزش می‌خواهم.

مقدمه

طلاق یکی از مباحث مهم حقوق مدنی است که امروزه اصلی‌ترین مشکل و خواسته‌ی مطروحه در دادگاه‌های خانواده را تشکیل می‌دهد. هر چند حق طلاق با مرد است اما علماء دین و به تبع آنها قانونگذار در قانون مدنی مفری برای زنان در نظر گرفته‌اند تا در صورتی که ادامه‌ی زندگی بنا به هر دلیلی برای زن ایجاد خطر روحی و جسمی و حیثی نماید بتواند خود را از آن مملکه نجات دهد. این مضر و مستمسک چیزی نیست جز (قاعده‌ی عسر و حرج و شرط ضمن عقد).

خداوند حکیم تکلیف خارج از طاقت را بر انسان روا نداشته است. توجه دین خاتم(ص) به ضرورت وجودی اراق موجب بازگردان راه‌هایی زوجین از ورطه‌های زندگی مشقت‌بار است. زندگی که بر اساس تفاهم و عشق نبوده سد راه هدف نهایی آفرینش می‌باشد. زندگی زناشویی بر خائف عقود دیگر، یک علقه‌ی طبیعی است نه قراردادی. و آن‌گاه که این علقه‌ی طبیعی از بین برود هیچ قانونی نمی‌تواند زن را به شوهر و یا شوهر را به زن متصل نماید. مشکلات عدیده‌ای که از دادن حق یکطرفه‌ی طلاق به زوج در اجتماع‌ها وجود دارد عدم آشنایی مردم از حقوق خویش خصوصاً زنان است.

نداشتن درآمد مالی و عدم حمایت مالی و معنوی لازم از طرف خانواده و اجتماع و ترس از فقر بیشتر و نداشتن مأمن و پناهگاه باعث شده که ما بعضاً شنونده‌ی اخبار کتک خوردن روزمره‌ی زنان توسط مردان بی‌ایمان معتاد و خشن باشیم و جز لبخند تأسف و اندکی تفکر، کاری از دست ما برنیاید. مهمترین هدف این کتاب تبیین حق خلاصی زن از فشار ممتد روحی ناشی از یک زندگی فلاکت‌بار است و آن مرحله از زندگی است

که در آن باید پذیرد که شخصیت خویش را نادیده بگیرد و برده باشد و یا زندگی را ترک نموده به اقربای نسبی یا با عدم آنها به اقربای سببی و دوستان خویش پناه ببرد و یا این که به دادگاه مراجعه نموده ضمن تقدیم دادخواست طلاق ادعای عسر و حرج نماید. در این صورت بار اثبات آن بر دوش خودش خواهد بود و چنانچه عسر و حرج وی در محکمه ثابت شود. دادگاه می تواند زوج را به اجبار وادار به طلاق نماید و در صورتی که اجبار میسر نشد زوجه به اذن حاکم شرع طلاق داده می شود.